

St.meld. nr. 44 (1975-76) "Tiltak mot forurensninger"

Av Gro Harlem Brundtland

Gro Harlem Brundtland er statsråd i Miljøvern-departementet.

*Foredrag holdt på møte i
Norsk Forening for Vassdragspleie
og Vannhygiene 29. mars 1976.*

1.

Arbeidet med forurensningsspørsmål har siden Miljøverndepartementet ble opprettet i 1972 vært et av departementets viktigste arbeidsområder. Gjennom flere meldinger og proposisjoner til Stortinget har det vært tatt opp sentrale spørsmål i relasjon til forurensningsproblemene: Jeg kan nevne tiltak mot forurensninger fra eldre industri og fra kommunale avløp, lov om kommunale vann- og kloakkavgifter, lov om produktkontroll og landsplan for bruken av vannressursene m.fl.

Behovet meldte seg etter hvert for å lage en samlet melding om tiltak mot forurensninger. St.meld. nr. 44 for 1975—76 om tiltak mot forurensninger bygger på proposisjoner og meldinger som allerede er fremlagt. Meldingen trekker opp målsetting og prinsipper for arbeidet med forurens-

ningsspørsmålene på lengre sikt, og drøfter ulike virkemidler under en samlet synsvinkel. Den staker opp retningslinjer for den videre utvikling av administrasjon, lovgivning og økonomiske virkemidler, og drøfter behovet for konkrete tiltak på en rekke områder.

Jeg er glad for denne anledningen til å kunne gjøre rede for hovedtrekkene i St.meld. nr. 44. Jeg er kjent med at det i Norsk Forening for Vassdragspleie og Vannhygiene tidligere har vært viet spesielle møter til stortingsmeldingen om arbeidet med en landsplan for bruken av vannressursene, og til stortingsmeldingen om tiltak mot forurensning i eldre industri. Jeg vil derfor nøye meg med en relativt overfladisk behandling av disse temaer, og heller ikke gå nærmere inn på selve forurensningssituasjonen i Norge. Jeg vil særlig forsøke å belyse punkter i St.meld. nr. 44 som representerer utdypninger og nyheter i forhold til tidligere meldinger og proposisjoner.

2.

Forurensningspolitikken er forankret i de overordnede politiske målsettinger som styrer de store linjer i samfunnsutviklingen. Forurensningsproblemene skyldes ikke bare industri, men er en følge av virksomhet og utvikling på mange forskjellige samfunnsområder. De kan føres tilbake til grunntrekkene i den tekniske, økonomiske og sosiale utvikling og til det enkelte menneskes verdioppfatning og handlingsmønster. For å få varig tyngde og gjennomslagskraft, må forurensningspolitikken derfor inngå som et ledd i en helhetlig og bredt anlagt velferds- og ressurspolitikk og i det generelle økonomiske opplegg.

Forurensningspolitikk har på den ene side en *ressurspolitisk målsetting* som går ut på å verne om naturens evne til produksjon og selvfornyelse. Det grunnleggende kjemiske og biologiske samspill mellom elementene i naturen må bevares, og et variasjonsrikt dyre- og planteliv opprettholdes. Våre fisketomme vann som følge av sur nedbør er bare ett av utallige eksempler på hva som er iferd med å skje.

Forurensende utslipp, avfall og søppel inneholder stoffer og materialer av verdi. Å bekjempe forurensninger er derfor også ofte ensbetydende med en økonomisering med knappe ressurser.

Fra et *velferdspolitisk siktepunkt* er målsettingen med forurensningspolitikken for det første å sikre at forurensningene ikke skader folks helse. Det er i denne forbindelse nødvendig å se helheten i tilførselen av

forurensende stoffer. Mennesket påvirkes både i arbeidsmiljøet, gjennom næringsmidler og andre forbruksvarer, og gjennom luft og vann. Det er den samlede belastning som er utslagsgivende. Tiltak mot forurensning i det ytre miljø kan derfor ikke sees isolert. På grunn av de andre faktorene, vil det ofte være nødvendig med strengere krav enn det som en isolert vurdering kunne lede til.

I de senere år har også forurensninger, støy og liknende i stadig sterkere grad gått ut over trivselen. Dette skyldes både at disse ulempene faktisk er blitt større og at folks krav, ønsker og holdninger har endret seg. I dag tillegges ren luft, rent vann, muligheter for bading, fiske og andre friluftaktiviteter, et estetisk nærmiljø, stillhet osv. stadig større betydning. Målsettingen med arbeidet med forurensninger er derfor ikke bare å hindre direkte helseskader, men å øke trivselen i videre forstand. Denne målsettingen vil stadig måtte justeres i takt med endringene i samfunnets verddivurderinger. En endelig fastsetting av målsettingen for arbeidet med forurensninger er derfor ikke mulig.

Målsettingen for forurensningspolitikken må også vurderes i forhold til andre samfunnsoppgaver. Det sier seg selv at det må skje en avveining både i den enkelte sak og i mer generell sammenheng mellom de mål som settes for forurensningspolitikken og andre hensyn.

3.

Til grunn for arbeidet med å oppfylle målsettinger i forurensnings-

politikken ligger det visse sentrale prinsipper som jeg tror det kan være nyttig å peke på.

For det første vil jeg nevne det for oss innlysende prinsipp at ingen har uten videre *rett* til å forurense. En av årsakene til den økende forurensning er at det inntil ganske nylig har vært mulig å slippe avfallsstoffer ut i miljøet uten at det har fått rettslige eller økonomiske konsekvenser for den ansvarlige. Folk fant at de i praksis gratis kunne kvitte seg med avfall fra produksjon og forbruk. De kostnadene samfunnet derved ble påført ble spredd på alle medlemmene i en slik grad at de tilsynelatende ble borte.

Dette har man søkt å motvirke ved å gjøre den som var opphav til forurensninger fullt ut ansvarlig for alle følgene og ved å pålegge forurenseren å sette i verk omfattende tiltak mot forurensning. Disse prinsippene ble lagt til grunn for tiltak mot luftforurensning i granneloven og for vannvernloven som ble vedtatt i henholdsvis 1961 og 1970. Det er nå under utarbeidelse en samlet lov om vern mot forurensninger, som vil bygge på det prinsipp at utslipp som kan medføre skade eller ulempe, ikke skal kunne skje uten at det er regulert gjennom enkelttillatelse, forskrifter eller avgifter.

Som vi ser har det allerede i en god del år vært praktisert en noe begrenset variant av det nå så velkjente prinsipp at forurenseren skal betale. Prinsippet, som i dag utgjør en av grunnpilarene i forurensningspolitikken i alle vestlige industriland, fikk sin presise fortolkning først ved OE

CD's vedtak våren 1972. Hensikten med prinsippet er ikke å moralisere over hvem som skal betale, men å få knesatt at prisen til en vare eller tjeneste ikke bare skal dekke de vanlige produksjons- og distribusjonskostnader, men også alle kostnader som følger av nødvendige tiltak mot forurensning. Etter den tolkning som legges til grunn i Norge, skal forurenseren holdes ansvarlig også for eventuelle konsekvenser av restutslippet etter rensing.

Prinsippet nyttes altså til å få den enkelte bedrift til å ta hensyn til kostnadene som påføres samfunnet ved forbruk av knappe fellesressurser som rent vann, ren luft og støyfrie omgivelser når den foretar beslutninger på bedriftsøkonomisk grunnlag. Eller sagt på en annen måte: Vi forsøker å få den bedriftsøkonomiske lønnsomhet til å stemme overens med den samfunnsøkonomiske.

Som ledd i gjennomføringen av prinsippet tar Regjeringen sikte på etter hvert å innføre avgifter på forurensende utslipp og produkter. La meg her presisere at intensjonen med dette er å komme frem til styringsmidler som virker gjennom markedsmekanismen, slik at man også på den måten kan redusere behovet for detaljregulering. Ved å bruke avgifter som et supplerende virkemiddel, vil industrien selv få større handlefrihet og kan selv finne ut hva som er riktig. Poenget er *ikke* at staten skal tjene på utslippsavgifter. Avgiften skal bare virke som et styringsmiddel.

Det vil med det første bli nedsatt et bredt sammensatt utvalg til å ut-

rede de økonomiske, forvaltningsmessige og tekniske sider ved bruk av utslippsavgifter generelt og eventuelt fremme forslag om slike avgifter.

4.

For ny industri og annen ny næringsvirksomhet vil miljøvernmyndighetene legge til grunn et krav om anvendelse av beste, industrielt anvendbar teknikk. Hvilken teknikk dette er, forandrer seg imidlertid over tid. Det er i dag en rivende utvikling i renseteknologi og utvikling av «lukkede» produksjonsprosesser som ikke gir forurensende utslipp verken innen bedriften eller ut i naturmiljøet. For produksjon som ikke egner seg for lukkede prosesser bør forurensende utslipp så langt råd søkes eliminert gjennom økt resirkulering.

Tiden er allerede moden for å vurdere mer systematisk hvordan disse teknikker kan tas i bruk. Ved anlegg av ny industri søker vi å stille rensekra­v som gir en rimelig balanse mellom ressursforbruk til tiltak mot forurensning, virkning av restutslipp og produktets verdi for samfunnet. Denne balansen må justeres over tid, blant annet når det kommer ny, vesentlig mer effektiv renseteknologi og prisene på ressurser endres. Utskiftningstidspunktet for renseutstyr må være et produkt av teknisk-, økonomisk- og miljømessig levetid.

En slik løpende vurdering av rensekravene er vesentlig i en mer langsiktig miljøvernpolitikk. Fram til de siste årene økte forurensningen i takt med eller raskere enn den øko-

nomiske utvikling. Når vi skifter over til en mer effektiv renseteknologi, reduseres de absolutte utslipp. Men hvis vi fortsetter med denne samme renseteknikken, vil forurensningene igjen begynne å stige sammen med fortsatt økonomisk vekst. Virkningene av forurensende utslipp er i dag så klare at vårt mål må være først å oppnå, og deretter å holde et vesentlig lavere forurensningsnivå for å unngå helseskader og konsekvenser for naturmiljøet som sterkt innskrenker dets bruksmuligheter.

Følgen blir at økt økonomisk aktivitet for en økende befolkning og bedrede materielle leveforhold for de grupper som er blitt liggende etter, ubønnhørlig vil føre til at vi stadig må ta i bruk mer effektiv renseteknologi og samtidig snu vårt forbruk bort fra forurensende varer og tjenester.

5.

I kravet om den best anvendbare renseteknologi ligger også at den skal representere en god løsning ut fra hensynet til arbeidsmiljøet. Det sier seg selv at det må skje en god samordning av arbeidsmiljøtiltakene og tiltak mot forurensning av det ytre miljø. I tråd med dette understrekes det i St.meld. nr. 44 at det må tas sikte på en samordning og avveining av indre og ytre miljøtiltak for å oppnå en best mulig løsning av miljøproblemene samlet sett.

Regjeringen har bebudet etablering av en økonomisk støtteordning for tiltak for bedring av arbeidsmiljøet i eldre bedrifter etter de samme linjer som for tiltak mot forurensning av

det ytre miljø. La meg allikevel føye til at tiltak for bedring av arbeidsmiljøet som også har en forbedrende effekt på det eksterne miljø, allerede nå blir behandlet etter de eksisterende støtteordninger. I forbindelse med forslaget til ny arbeidsmiljølov, har Regjeringen uttalt at den finner det «riktig at støtteordningene og stimuleringstiltakene på det indre og det ytre miljøområdet gjøres så ensartet som mulig.»

Regjeringen har også bestemt at det må skje en samordning av behandlingen av de statlige låne- og garantiordninger for disse to sidene av miljøvernarbeidet. Bedriftene må være sikret en ensartet og koordinert behandling slik at de samlede miljøvernkostnader legges til grunn for den statlige bistand. Dette vil fordre et nærmere og mer systematisk samarbeid mellom Miljøverndepartementet og Kommunaldepartementet — noe som allerede er påbegynt.

La meg i denne forbindelse understreke at selv om man pr. i dag ikke har rukket å foreta den samlede vurdering av hvordan innsatsen skal fordeles på ytre og indre miljøtiltak, så kan ikke dette etter mitt syn tjene som påskudd for å utsette nødvendige ytre tiltak. På mange områder kan vi ikke løse arbeidsmiljøproblemene uten at vi først løser de eksterne miljøproblemer. Vi får komme tilbake til eventuelle nødvendige justeringer av opplegget for ytre miljøverntiltak når man får klarlagt investeringsbehovet for indre tiltak noe bedre.

6.

Mange forurensninger vil allerede i utgangspunktet kunne forebygges gjennom arealdisponering og gjennom behandling av utslippssaker i sammenheng med planleggingen etter bygningsloven. Men en forutsetning er at vi har den nødvendige kunnskap om de forurensningsmessige konsekvenser av ny virksomhet eller av nye produkter. I den nye lov om vern mot forurensninger vil derfor departementet ta sikte på å innføre som prinsipp at miljøkonsekvensene i vid forstand skal utredes av søkeren og legges frem så tidlig som mulig under behandlingen av saken som kan medføre betydelig miljøforstyrrelse. Regler om konsekvensanalyser vil også bli foreslått i en ny samlet planleggingslov. Et vesentlig poeng i denne sammenheng er å få den nødvendige informasjon presentert i en slik form at den er forståelig for publikum. Dette er en forutsetning for at alle berørte parter, ikke minst kommuner og almenhet, skal ha en reell mulighet for medvirkning i beslutningsprosessen.

Grunnlaget for tiltak mot forurensninger fra *kommunale* avløp ligger i stortingsmeldingen om arbeidet med en landsplan for bruken av vannressursene. Meldingen inneholder som kjent en tiltaksplan for å redusere vannforurensninger. I første fase har departementet konsentrert seg om tiltak for å redusere skader og ulemper av utslipp fra boliger, industri og landbruk, men med hovedvekt på kommunale avløp. Det er foretatt beregninger av kostnadene ved en opprydding i eksisterende forhold og

avløps- og renseanlegg i forbindelse med nye utbygginger. Det trekkes opp retningslinjer for rensekraft m.v. og for prioritering av tiltakene. Siktemålet er en opprydding innen begynnelsen av 1990-årene.

Regjeringen har lagt opp til en betydelig opp-prioritering av investeringene i avløpssektoren. I det forslaget til økonomisk handlingsprogram som er fremlagt i meldingen, er det forutsatt en årlig økning i investeringene til avløpsanlegg på 10 % pr. år fram til 1977 og 15 % pr. år til 1980. De beregnede investeringer i perioden 1975 til og med 1980 utgjør 3,2 milliarder kroner, hvorav ca. ⅓ gjelder opprydding og saneringstiltak.

Retningslinjene for den statlige støtte til kommunale avløps- og renovasjonsanlegg er trukket opp i St. meld. nr. 65 for 1973—74. Langsiktige lån skal etter opplegget være hovedvirkemiddel i den statlige støtteordningen. Tilskott vil først og fremst bli nyttet for å stimulere en forsert, tidsbegrenset opprydding for å unngå varige skader på viktige vannressurser, og for utprøving av nye tiltak for avløp og kommunalt avfall. I overensstemmelse med den geografiske prioritering i St. meld. nr. 107 vil innsatsen av tilskottsmidler i stor utstrekning måtte konsentreres om de vassdrag hvor forurensningene kan få de alvorligste konsekvenser og tiltakene er særlig kostbare. Som kjent har høyeste prioritet til nå vært gitt Mjøskommunene, hvor de samlede investeringer i forbindelse med Aksjon Mjøsa pr. 1.1.76 utgjør 94 mill. kroner.

Jeg vil benytte anledningen til å understreke den vekt departementet ved tildeling av støtte legger på at kommunene bidrar med en rimelig egenandel ved finansieringen av sine oppryddingstiltak på avløpssektoren. Utgangspunktet for tildeling av tilskott er i praksis at kommunene i rimelig grad benytter den adgang til å innføre kloakkavgifter som er gitt i lov av 31. mai 1974 om kommunale vass- og kloakkavgifter. Det er likevel klart at hensynet til boutgiftene gjør det vanskelig i første omgang å etablere full selvfinansiering ved avgifter. Statstilskottene vil derfor ha en viktig kostnadsutjevnende funksjon ved siden av at de skal sikre mulig opprydding i hardt belastede resipienter.

7.

Når det gjelder oppryddingen i forurensningene i eldre industri, har som kjent Regjeringen tatt sikte på en fullføring i løpet av 10-årsperioden 1974—84. Retningslinjene for statlig støtte er trukket opp i St. meld. nr. 119 for 1973—74. Lån fra Industribanken og statlige garantier for lån i andre kredittinstitusjoner er hovedvirkemiddel i ordningen. For 1976 og 1977 tas det sikte på at lån fra Industribanken skal kunne dekke gjennomsnittlig 70 % av investeringsbeløpet. *Direkte tilskott* benyttes til å stimulere til samfunnsøkonomisk ønskede fellestiltak, for utprøving i full skala av nye renseteknologi, for vern av arbeidsplasser i ellers bærekraftige bedrifter og for å kunne møte de særlige problemer på ensidige industristeder med sterkt

forurensende industri. De øvrige virkemidler er av generell karakter, og omfatter adgang til direkte utgiftsføring, skattefrie fondsavsetninger og fritak for investeringsavgift av påbudte miljøverninvesteringer.

Den vanskelige økonomiske situasjon som har rammet store deler av norsk konkurranseutsatt industri, har muliggjort en forsering av miljøverntiltakene ved å yte tilleggsbæring på særlig gunstige vilkår. Mens miljøverninvesteringene i eldre industri i 1974 og 1975 tilsammen har utgjort ca. 500 mill. kr., legges det opp til at det i 1976 og 1977 gjennomføres investeringer for ca. 875 mill. kr. (1975-priser) for hvert av årene. Dette vil innebære at over halvparten av eldre industris oppryddingsinvesteringer vil være gjennomført innen utgangen av 1977. I 1981 vil oppryddingsinvesteringene være sluttført i ferrolegeringsindustrien, sementindustrien og slakterier, og for en stor del være gjennomført innen kjemisk industri og treforedling. Derved vil de mest alvorlige utslipp til luft og vann i det vesentlige være redusert til et akseptabelt nivå.

Som kjent har anslaget over nødvendige investeringer på grunnlag av nye undersøkelser blitt oppjustert fra opprinnelige 2 000 til 4 350 mill. kr. Tross denne kraftige økningen tilrår Regjeringen at tempoplanen for gjennomføring av tiltak søkes holdt. Bare hvis investeringsprogrammet skulle vise seg å bli vesentlig mer ressurskrevende enn nå forutsatt, vil en vurdere å endre tidsskjemaet. Jeg synes faktisk en må kunne si at vi til

nå ligger godt an i løypa i forhold til de mål som er satt.

I tilknytning til spørsmålet om tiltak mot industriforurensninger vil jeg gjerne komme litt inn på arbeidet med SO₂-problemene.

Selv om vi på en del steder har registrert SO₂-konsentrasjoner i nærmiljøet som overstiger et helsemessig akseptabelt nivå, er det i første rekke *fjernvirkningene* eller forurensningsproblemene som er betydningsfulle her i Norge. Gjennom forskningsprosjektet «Sur nedbørs virkning på skog og fisk» er det nå utvetydig slått fast at Norge tilføres betydelige mengder svovel fra utslippskilder i andre land. Andeler av tilførsler utenfra utgjør en varierende del av den samlede svoveltilførsel i de forskjellige deler av Norge, men det synes helt klart at mengdene i det vesentligste av Sør-Norge er langt større enn dem vi selv slipper ut. Andelen utenlandske utslipp synes f.eks. å utgjøre ca. 90 pst. i områder på Sørlandet og anslagsvis 60—70 pst. omkring Oslofjorden og Nedre Telemark.

Som kjent synes forholdet stort sett å være at skadevirkningene ved SO₂ oppstår når forurensningstilførslene overstiger visse terskler. I mange tilfelle er tilførsler i korte episoder utslagsgivende. Disse er som oftest knyttet til langtransport av forurensninger. Det er imidlertid grunn til å anta at bakgrunnsverdier i mange tilfelle er avgjørende for virkningene av akutte episoder. Inn til man har fått effektive internasjonale tiltak for å redusere de samlede utslipp av svovel, må vi betrakte den

delen av syrenedfallet som stammer fra langtransport som en gitt, upåvirkelig størrelse. Skadevirkningene fra norske kilder, som altså i visse områder bidrar med 30—40 pst. av svoveltilførselen i visse områder, må derfor ikke vurderes isolert, men må betraktes som en ekstra belastning *på toppen av* virkningene av langtransport.

Dette er bakgrunnen for de tiltak mot utslipp av SO₂, som er foreslått av Regjeringen, og som i korte trekk går ut på

- Krav om bruk av tungolje med lavt svovelinnehold (1 pst.) i kystfylkene fra Østfold til og med Rogaland. Kravet skal gjelde fra 1. januar 1977 for ny virksomhet og fra 1. juli 1978 for igangværende.
- Det skal videre installeres anlegg for rensing av avgasser der dette er teknisk/økonomisk mulig ut fra forurensningshensyn. Sjøvannsvasking, som gir en reduksjon av SO₂-utslipp til betydelig lavere kostnad enn ved overgang til olje med 1 pst. svovelinnehold, vil i mange tilfelle kunne erstatte bruk av svovelfattig olje.
- Som et tredje virkemiddel vil man søke å redusere SO₂-utslipp ved endring i industriprosessene der dette er teknisk/økonomisk mulig.

På lengre sikt kan det være aktuelt å utvide det geografiske området for krav om 1 pst. svovelinnehold, å skjerpe kravet til 0,5 pst. eller 0,3 pst. svovelinnehold, samt å gi forbud

om bruk av lettolje for alle forbrukere med et årsforbruk på under 700 tonn.

Parallelt med gjennomføring av tiltak her hjemme vil Regjeringen fortsette bestrebelsene for å få gjennomført effektive internasjonale tiltak mot utslipp og fjerntransport av SO₂. I denne sammenheng vil jeg understreke at den vekt som tillegges våre argumenter i internasjonale fora, er helt avhengig av hvor flinke vi har vært til å feie for egen dør. Nekter vi å påta oss selv de nødvendige byrder, faller hele bunnen ut av vår argumentasjon overfor andre land.

Jeg vil gjerne tilføye at jeg har registrert en viss holdningsendring ute i Europa til SO₂-spørsmålet bare på den tiden jeg har sittet i departementet. I OECD, som er vårt viktigste samarbeidsforum for miljøvernsspørsmål, omtales nå langtransport og forurening som et felles regionalt problem hvis løsning vil kreve samordnede tiltak for større områder, f.eks. nordvest- og sentral-Europa. Erkennelsen av at en alminnelig strategi med bygging av høye skorsteiner til syvende og sist slår tilbake på en selv i form av uakseptable mengder av nedfall fra *andre* utslipp, er tilsynelatende i ferd med å berede grunnen for mer effektive internasjonale tiltak. Det en foreløpig venter på, er mer konkrete data, som vil foreligge i 1976 i forbindelse med «Sur nedbør»-prosjektet.

I tillegg til de tiltak som er nevnt ovenfor, tar St. meld. nr. 44 opp spørsmål i tilknytning til forurensninger fra landbruk, transport, energiproduksjon og avfallsdisponering.

Når det gjelder avfallsdisponering, vil departementet så langt råd er legge Resirkuleringsutvalgets anbefalinger til grunn for arbeidet. En tar sikte på å sette ut i livet et to-årig handlingsprogram for opprydding i kommunale søppelfyllplasser. Som det vil være kjent arbeides det med å opprette landsomfattende systemer for oppsamling og behandling av problemavfall og bilvrak.

En uhyre viktig oppgave vi i dag står overfor er å styrke beredskapen mot akutt forurensning, spesielt oljesøl. Stortingsmeldingen foreslår en omorganisering av beredskapen og trekker opp retningslinjer for den videre utvikling.

Oljevernrådet som etter oljevernloven i dag har et omfattende ansvar for oppbyggingen av beredskapen og ledelse av aksjoner i katastrofesituasjoner, foreslås gjort til et rådgivende organ. Det skal opprettes egne katastrofesentraler i tilknytning til våre 2 hovedsentraler.

De som driver virksomhet som kan medføre oljesøl eller annen form for akutt forurensning, har ansvar for å forebygge unell og begrense skadevirkninger. Ved siden av den private beredskap er det imidlertid helt nødvendig med en offentlig innsats. Etter oljevernloven skal kommunene holde en rimelig beredskap. Det vil ha betydning for bekjempelse av mindre søl. For bekjempelse av oljesøl langs kysten og til havs etablerer vi nå en statlig beredskap, med statlige utstyrsdepoter langs kysten som et første skritt. Vi tar sikte på en rask videre utbygging i de kommende år, med anskaffelse av ytterligere utstyr,

styrking av Hovedstasjonen for oljevern, øvelser osv.

Reglene om beredskap mot alle former for akutt forurensning, herunder den nåværende lov om vern mot oljeskader, vil bli innarbeidet i den samlede forurensningslov.

Uten at jeg vil komme nærmere inn på det her, vil jeg nevne at det i meldingen gjøres rede for forsknings- og utredningsvirksomhet vedrørende forurensninger, med spesielt omtale av forurensningsforskning innen Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd, «Prosjekt for rensing av avløpsvann», forskningsprosjektet «Sur nedbørs virkning på skog og fisk» og forskning vedrørende fast avfall. Regjeringen har igangsatt et forsknings- og overvåkingsprogram for havforurensninger i kystfarvann og havområder utenfor Norge. Programmet skal komme i tillegg til pågående forskningsprogrammer og sikre en bedre koordinering og styrking av den samlede forskningsinnsats på feltet. Programmet ledes av en styringsgruppe med Tor Halvorsen som formann. Det er for 1976 stilt 1 mill. kroner til rådighet for programmet. Det foreslås videre i meldingen et opplegg for mer systematisk overvåking av luft- og vannforurensningssituasjonen. Opplegget omfatter bl.a. oppbygging av lokale laboratorietilbud og tilsyn med at gitte konsesjoner blir overholdt.

I meldingen drøftes også myndighetsfordeling og andre administrative spørsmål. Det gis en oversikt over de oppgaver de forskjellige de-

partementer, Statens forurensningstilsyn, Røykskaderådet, fylkesmannen, fylkeskommunen og kommunene har i dag. Jeg vil i denne forbindelse bare kort peke på at Regjeringen tar sikte på å desentralisere avgjørelsesmyndighet i forurensningssaker. I kommunale avløpssaker er myndigheten allerede delegert til fylkesmannen. Delegasjon vil også skje i en del mindre industrisaker.

I meldingen drøftes spørsmålet om å få overføre myndighet i forurensningssaker fra fylkesmannen til fylkeskommunen. Det gis uttrykk for at myndigheten bør overføres, særlig på grunn av den nære sammenheng mellom forurensningssakene og fylkeskommunens planleggingsoppgaver. Hovedkomiteen for reformer i lokalforvaltningen har foreløpig ikke villet gå inn for en slik overføring. Komiteen utreder for tiden funksjonsfordelingen på Miljøverndepartementets saksområde. Departementet finner at det vil være riktig å avvente utredningen fra Hovedkomiteen før en tar endelig stilling til spørsmålet.

Spørsmålet om Røykskaderådet bør opprettholdes i den form og med den funksjon det har nå blir diskutert i meldingen.

I dag behandles luftforurensningssaker av Røykskaderådet, mens saker om utslipp fra industri til vann behandles av Statens forurensningstilsyn. Det er ønskelig å tillegge myndigheten i luft- og vannsaker til samme organ. Regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet i forbindelse med den nye forurensningsloven.

Statens forurensningstilsyn vil få stadig mer omfattende oppgaver som konsesjonsmyndighet og sentralt ekspertorgan i forurensningsspørsmål. Det er i Odelstingsproposisjonen om produktkontrolllov foreslått at det skal bygges opp en administrasjon for produktkontroll i Statens forurensningstilsyn. Statens forurensningstilsyn vil også få viktige nye oppgaver f.eks. i forbindelse med beredskap mot akutt forurensning og virksomheten på kontinentalsokkelen, organisering av et system for innsamling og behandling av problemavfall og arbeidet med å redusere forurensninger fra vegtrafikk og skipsfart.

Jeg vil avslutningsvis si noen ganske få ord om lovgivning og rettslige spørsmål.

Den fremtidige regulering av forurensningene vil i hovedsak skje gjennom en samlet planleggingslov, produktkontrollloven og en samlet lov om vern mot forurensning som Regjeringen vil legge fram forslag til. Loven vil bygge på lov om vern mot vannforurensning, grannelovens regler om røykskadekonsesjon og lov om vern mot oljeskader. Loven vil også omfatte forurensning av jord, fast avfall og støy, som i dag ikke er tilfredsstillende dekket. Loven vil først og fremst ta sikte på utslipp av forurensende stoffer fra faste anlegg, men vil også omfatte midlertidig anleggsvirksomhet, faste utslipp fra virksomheten på kontinentalsokkelen og landbruk. Loven vil også inneholde regler om konsekvensanalyser, beredskap mot akutt forurensning, tilsyn, sanksjoner ved overtredelser

og særlige erstatningsregler for forurensningssaker.

På grunn av den nære sammenhengen mellom arbeidet med forurensninger og planlegging drøftes forholdet mellom forurensningsloven og planleggingslovgivningen særskilt i meldingen. Også forholdet til etableringslovgivningen og arbeidsmiljølovgivningen vil bli nærmere drøftet.

Stortingsmelding nr. 44 er på den ene side et forsøk på å sette opp

en status for hvor vi står i Norge når det gjelder tiltak mot forurensninger. På den annen side håper vi den vil vise seg å være en nyttig oversikt over de oppgaver og problemer vi står overfor på denne sektoren i årene som kommer, og et middel til å øke forståelsen for miljøspørsmålene. Miljø- og ressursproblemene løses ikke en gang for alle, men må være gjenstand for vår vedvarende oppmerksomhet.